

An Analysis of Japanese Folktales

Napasin Plaengsorn*

Japanese Language Program,

Department of Thai and Oriental Languages,

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University

Abstract

The purposes of this study were: a) to collect Japanese folktales and categorize them according to Stith Thompson's classifications of folktales; b) to analyze the characteristics of Japanese folktales by applying Axel Olrik's Epic Laws of Folk Narrative as the basis for the analysis; and c) to analyze the way of life of the Japanese people as portrayed in the collected folktales in terms of family, occupation, beliefs, customs, and values. Purposive sampling was used to collect 505 written folktales found in 47 prefectures in Japan.

From the analysis of the data, it was found that Japanese folktales could be classified into twelve categories; namely fairy tales, novellas, hero tales, sages, explanatory tales, myths, fables, animal tales, jests, religious tales, ghost tales, and formula tales. Characteristics analysis of the 505 folktales revealed that Japanese folktales shared universal characteristics, as specified by Axel Olrik's Epic Laws of Folk Narrative, and reflected the Japanese way of life in several aspects. On the issue of the family institution, the Japanese family was found to be either a nuclear, extended, or polygamous family. The main sources of livelihood for the Japanese people were agriculture; cloth weaving; working as warriors, priests, doctors, employees in business; or as business owners. Regarding beliefs, the Japanese people believed in sacred power, religion, ghosts and spirits, and the law of karma. In terms of customs, several local customs were found in the 505 folktales. With regard to values, knowledge, wisdom, valor, hard work and determination, perseverance, integrity, and generosity were valued highly among the Japanese people.

The analysis of the Japanese folktales provides one with the opportunity to learn about the universality of folktales as well as to gain insights into the way of life of a society and the need for social role models. This, in turn, reflects the significant role that folktales have played in transmitting the Japanese way of life uninterruptedly from generation to generation.

Keywords: Japanese folktales, classifications of folktales, Epic Laws of Folk Narrative, way of life

* Corresponding author e-mail: napasin@swu.ac.th

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น**

นภสินธุ์ แผลงศรี

สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสติดิ ทอมป์สัน (Stith Thompson) 2) วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) และ 3) วิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รับรวบรวมและจำแนกประเภทไว้ทางด้านครอบครัว อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำแนกออกได้เป็น 12 ประเภท คือ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานวีรบุรุษ นิทานประจักษ์ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเทพปกรณัม นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานมุขตลก นิทานศาสนา นิทานเรื่องผี และนิทานเจ้าแบบ การวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นพบว่า มีความเป็นสากลตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นหลายด้านได้แก่ สถาบันครอบครัวมีทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวรวม การประกอบอาชีพที่สำคัญมีอาชีพเกษตรกร นักรบ หมอ พระ ทอผ้า รับจ้าง และค้าขาย ความเชื่อมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนา กูเตผีปิศาจ และกฎแห่งกรรม ด้านประเพณีที่ปรากฏเป็นประเพณีทั้งส่วนบุคคลและประจำท้องถิ่น ค่านิยมเน้นยกย่องผู้มีสติปัญญา มีความรู้ ความกล้าหาญ มานะอดทน เพียรพยายาม กตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์ และมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทำให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นสากลของนิทาน เข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่และความต้องการพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ด้านการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมญี่ปุ่นสืบทอดกันต่อมา แม้ว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้าน, การจำแนกรูปแบบนิทาน, กฎวรรณกรรมพื้นบ้าน, สภาพชีวิตความเป็นอยู่

** งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ 2552 และได้นำเสนอด้วยปากเปล่าในการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 11-12 ตุลาคม 2555 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีความน่าสนใจยิ่งเพราะญี่ปุ่นเคยผ่านช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่ทุกข์ยากนานัปการ แต่ชาวญี่ปุ่นยังอนุรักษ์และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของตนไว้ได้พร้อมๆ กับการพัฒนาประเทศจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเป็นที่ประจักษ์กันไปทั่วโลกว่า ชาวญี่ปุ่นยังคงยึดมั่นและรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้ได้อย่างดี เช่น ความขยัน ความอดทน จริงจัง ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จากนิทานพื้นบ้านยังคงเป็นสิ่งที่นิยมเล่นนิยมฟังในหมู่ชาวญี่ปุ่นทั่วทั้งประเทศ

จากประสบการณ์ที่เคยศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น ผู้วิจัยเห็นว่า มีการเผยแพร่นิทานพื้นบ้านในสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เช่น หนังสือ รายการทีวี รายการวิทยุ วัสดุ ดีวีดี เว็บไซต์ หรือแม้แต่ในโทรศัพท์มือถือ นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นยังได้รับความสนใจศึกษาทั้งเพื่อเสริมความรู้ส่วนตนและเพื่อค้นหาความรู้จากนิทานของผู้สนใจในหลายประเทศอีกด้วย

นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจึงมีคุณค่าควรแก่การศึกษาและวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการทำ ความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นให้ดียิ่งขึ้นสำหรับชาวไทยด้วยเช่นกัน เพราะนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด จินตนาการ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีของชาวญี่ปุ่นที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังที่นักคติชนวิทยาได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญไว้ว่า นิทานมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษา ให้ความบันเทิง และเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมวัฒนธรรมแต่ละแห่งประสงค์

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นของคนไทยยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นซึ่งเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรม

เฉพาะของตนเอง เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ว่านิทานพื้นบ้านสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ เพื่อเข้าใจวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น อันสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับญี่ปุ่นในเชิงลึก อีกทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทั้งสองประเทศให้ก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสตีทอมป์สัน (Stith Thompson) ไว้เป็นภาษาไทย

2. เพื่อวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik)

3. เพื่อวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นจากนิทานที่ได้รวบรวมและจำแนกประเภทไว้ทางด้านครอบครัว อาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

2.1 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รวบรวมและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นของทั้งสิ้น 47 จังหวัดในประเทศไทยญี่ปุ่นจากข้อมูลภาษาญี่ปุ่นซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้นิทานรวมทั้งสิ้น 505 เรื่อง ได้แก่ นิทานจังหวัดฮอกไกโด 8 เรื่อง อะโอะโมะริ 11 เรื่อง อิระเตะ 18 เรื่อง มียะชิ 7 เรื่อง อะคิตะ 10 เรื่อง ยะมะงะตะ 21 เรื่อง ฟุคุชิมะ 7 เรื่อง อิบะระกิ 6 เรื่อง โทะฉิ 9 เรื่อง กุมมะ 7 เรื่อง ซะฮิตะมะ 7 เรื่อง นิบะ 8 เรื่อง โตเกียว 18 เรื่อง คะนะซะวะ 8 เรื่อง นีอิงะตะ 16 เรื่อง โทะยะมะ 13 เรื่อง อิชิกะวะ 9 เรื่อง ฟุคุอิ 10 เรื่อง ยะมะนะชิ 13 เรื่อง นะงะโนะ 9 เรื่อง กิฟุ 9 เรื่อง ชิสุโอะกะ 11

เรื่อง อะอิชิ 7 เรื่อง มิเอะ 16 เรื่อง ชิงะ 9 เรื่อง
เกียวโด 12 เรื่อง โอซาก้า 8 เรื่อง เซียวโงะ 11 เรื่อง
นารา 7 เรื่อง ะกะยะมะ 9 เรื่อง ทดโตะริ 10 เรื่อง
ชิมะเนะ 8 เรื่อง โอกะยะมะ 13 เรื่อง ชิโรชิมะ 9
เรื่อง ยะมะงุจิ 10 เรื่อง โทะคุชิมะ 8 เรื่อง คะวะวะ
7 เรื่อง เอะชิเมะ 7 เรื่อง โคลิ 13 เรื่อง ฟุคุโอะกะ
7 เรื่อง สะวะ 7 เรื่อง นางะซากิ 14 เรื่อง คุมะโมะ-
โตะ 21 เรื่อง โอเอิตะ 31 เรื่อง มียะสะกิ 7 เรื่อง
กะโงะชิมะ 9 เรื่อง และโอะกินาวา 10 เรื่อง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับนิทานพื้นบ้านทั้งของไทยและของญี่ปุ่นเพื่อใช้เป็น
ความรู้พื้นฐานและแนวทางในการศึกษานิทานพื้นบ้าน
ญี่ปุ่นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความหมาย
คุณค่าของนิทาน การจำแนกนิทาน แนวทางการศึกษา
นิทาน กฎวรรณกรรมพื้นบ้าน รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับ
สังคมญี่ปุ่น เรื่องครอบครัว ความเชื่อ ประเพณี และ
ค่านิยม แต่ในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะแนวคิด
และเกณฑ์การแบ่งประเภทนิทานของสตีธ ธรอมป์สัน
(Stith Thompson) แนวคิดและเกณฑ์การวิเคราะห์
นิทานของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) และ
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของชาว
ญี่ปุ่นโดยย่อ ดังนี้

1. แนวคิดและเกณฑ์การแบ่งประเภทนิทาน

นิทานพื้นบ้านสามารถแบ่งออกได้หลาย
ประเภทและแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ของ
ผู้จำแนก และเมื่อศึกษานิทานพื้นบ้านกว้างขวางและ
พัฒนาต่อเนื่องมานาน ทำให้หลักการจำแนกละเอียด
และชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตามการจำแนกประเภทนิทาน
มักคล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่จำแนกนิทานตามแบบ
ของสตีธ ธรอมป์สัน ชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นเกณฑ์สากล
สำหรับการวิจัยด้านนี้ นอกจากนี้อาจจำแนกแตก
ต่างออกไปอีกได้ตามลักษณะเฉพาะประจำถิ่น ได้แก่

นิทานมหัศจรรย์ (Fairy Tale) นิทานชีวิต (No-
vella) นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) นิทานประจำ
ถิ่น (Sage) นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory Tale)
นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม (Myth) นิทานคติ
(Fable) นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) นิทานมุข
ตลก (Jest) นิทานศาสนา (Religious Tale) นิทาน
เรื่องผี (Ghost Tales) นิทานเข้าแบบ (Formula
Tale)

2. แนวคิดและเกณฑ์การวิเคราะห์นิทาน

การศึกษานิทานพื้นบ้านอาจศึกษาได้หลาย

แนวทาง เช่น การกำเนิดนิทาน ความสำคัญของนิทาน
การแพร่กระจายของนิทาน ความแตกต่างของสำนวน
ในนิทาน รูปแบบความสัมพันธ์ของนิทานต่าง ๆ สุนท
นิยม ทุกข์และสุขสังโยชน์ ประเภทของนิทาน กฎ
วรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการศึกษานิทานที่กว้าง
ขวางมาก แสดงให้เห็นว่า มีผู้ศึกษานิทานกันทั่วโลก
และหลากหลายรูปแบบ จากแนวคิดในการศึกษาข้าง
ต้น ผู้วิจัยจึงได้นำกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน 13 ข้อของ
เอกเซล ออลริก มาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์
นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเพื่อจะให้เห็นลักษณะที่เป็นสากล
ของนิทาน ได้แก่ กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง
กฎของการซ้ำ กฎของจำนวนสาม กฎของตัวละคร
สองตัวในฉากหนึ่ง กฎของความตรงกันข้าม กฎของ
ฝ่าฝืน ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย
กฎของโครงเรื่องเดียว กฎแบบอย่าง กฎแห่งภาพ กฎ
ของความสมเหตุสมผลในเรื่อง กฎเอกภาพของโครง
เรื่อง และกฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก

เอกเซล ออลริก เป็นนักคติชนวิทยาชาว
เดนมาร์กที่มีชื่อเสียงในยุโรป ผลงานของเขาเป็นที่
ยอมรับในวงการด้านคติชนวิทยา เขามีความเชื่อว่า
วรรณกรรมพื้นบ้านมีกฎที่เป็นความจริงเฉพาะของตัว
มันเอง ดังนั้น วรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องวิเคราะห์ได้
ด้วยกฎของมันเอง เขาจึงมีความเห็นว่า Epic Law
เป็นกฎเหนืออินทรีย์ที่สามารถอธิบายวิธีการถ่ายทอด

วรรณกรรมพื้นบ้านของมนุษย์ได้อย่างเป็นแบบแผน และกฎนี้สามารถใช้ได้กับวรรณกรรมพื้นบ้านของทุกชาติ

3. เอกสารและงานวิจัยของชาวญี่ปุ่น

柳田國男(Yanagita Kunio, 1948) ได้รวบรวมนิทานไว้จำนวน 3,000 เรื่องแล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่โดยพิจารณาเหตุการณ์ (現状) และการสืบสานต่อๆ กันมาของเรื่อง (伝承) คือ นิทานที่มีเนื้อหาจบบริบูรณ์ (完形昔話) และนิทานที่มีเนื้อหาไม่รู้จักจบ (派生昔話) โดยได้แบ่งนิทานที่มีเนื้อหาจบบริบูรณ์เป็น 10 กลุ่ม รวม 183 รูปแบบเรื่อง นิทานที่มีเนื้อหาไม่รู้จักจบเป็น 6 กลุ่ม รวม 146 รูปแบบเรื่อง และมีรูปแบบเรื่องอื่นๆ อีก 12 รูปแบบเรื่อง และ 関敬吾 (Seki Keigo, 1950-1958) ได้พิมพ์หนังสือรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตั้งแต่ช่วงตอนปลายสมัยเมจิจนถึงช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไว้จำนวน 6 เล่ม รวมนิทานได้ทั้งหมด 8,000 เรื่อง แล้วแบ่งนิทานออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นิทานเกี่ยวกับสัตว์(動物話) นิทานที่เป็นนิยายปรัมปรา นิทานเรื่องเล่าเก่าๆ ในอดีต(昔話) และนิทานตลกขบขัน(笑い話) โดยจำแนกรูปแบบเรื่องไว้ได้ทั้งหมด 650 รูปแบบ ซึ่งถือกันว่าเป็นผลงานการค้นคว้านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างและมีการนำไปเปรียบเทียบกับนิทานของชาติอื่นๆ ด้วย

関敬吾・野村純一・大島広志 (Seki Keigo; Nomura Junichi; Ooshima Hiroshi, 1979-1980) ได้รวบรวมนิทานจากผู้เล่านิทานโดยตรงในช่วงปลายสมัยเมจิถึงสมัยโชวะที่ 51 ไว้เป็นหนังสือจำนวน 12 เล่ม รวมนิทานทั้งหมด รว 35,000 เรื่อง โดยมีผลการวิเคราะห์พบว่า มีรูปแบบเรื่องของนิทานเพิ่มขึ้นกว่าที่เคยศึกษาไว้อีก 90 รูปแบบ กล่าวคือมีทั้งหมด 740 รูปแบบ และมีการจัดทำดัชนีนิทานและดัชนีตัวละครเอกในนิทานไว้ด้วย และ 稲田浩二・小

澤俊夫 (Inada Kouji; Ozawa Toshio, 1977-1990) ได้รวบรวมนิทานของแต่ละท้องถิ่นจากภูมิภาคต่างๆ ของญี่ปุ่น และทำการวิเคราะห์จำแนกไว้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่าเก่าๆ ในอดีต (むかし語り) นิทานตลกขบขัน (笑い話) นิทานสัตว์ (動物昔話) และนิทานเข้าแบบ (形式話) มีรูปแบบของนิทานทั้งหมด 1,211 รูปแบบ

河合隼雄 (Kawai Hayao, 1994) ทำการวิเคราะห์นิทานญี่ปุ่นที่รวบรวมได้จำนวนหนึ่งแล้วนำเสนอทฤษฎีที่ได้รับความนิยมอย่างมากว่า นิทานญี่ปุ่นสะท้อนให้ถึงบทบาทในสังคมของสตรีญี่ปุ่นที่มีมากกว่าบุรุษ ในขณะที่นิทานของยุโรปนั้นจะสะท้อนบทบาทของบุรุษมากกว่า 酒井董美 (Sakai Tadzubi, 2000) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพี่น้องจากนิทาน ผลการศึกษาพบว่า ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับพี่น้องที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องชายคนสุดท้องจะได้รับการดูแลห่วงใยเป็นพิเศษ และ 稲田浩二・和子編 (Inada Kouji-Kazuko; 2001) ได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นและจัดทำเรื่องย่อของนิทานไว้ 200 เรื่อง โดยมีการกล่าวถึงความเป็นมาของนิทานแต่ละเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบนิทานของแต่ละท้องถิ่นและของชาติอื่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้แนวความคิดและแนวการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้อย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งแล้วนำมาจำแนกประเภทของนิทาน ทำการวิเคราะห์โครงสร้างนิทานกับกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน และศึกษาสิ่งที่ปรากฏในนิทานด้านครอบครัว ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม เพื่อจะได้ทราบถึงประเภทนิทาน ลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของนิทาน และอธิบายสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้อย่างถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากข้อมูลนิทานพื้นบ้าน ซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว และจัดทำดัชนีของข้อมูลนิทาน ถอดความและแปลนิทานแต่ละเรื่องเป็นภาษาไทยโดยสังเขป จากนั้นศึกษาข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาจำแนกประเภทนิทานตามรูปแบบนิทานพื้นบ้านของสติด ทอมป์สัน วิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก และวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนิทาน

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน และการวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน

ผู้วิจัยได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ทั้งหมดจำนวน 505 เรื่อง และได้นำมาจำแนกประเภทตามรูปแบบของนิทานพื้นบ้านของสติด ทอมป์ พบว่า มีนิทานประเภทมุขตลกมากที่สุด จำนวน 74 เรื่อง รองลงมาคือนิทานมหัศจรรย์ 63 เรื่อง นิทานคติ 63 เรื่อง นิทานเรื่องผี 60 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 55 เรื่อง นิทานอธิบายเหตุ 51 เรื่อง นิทานชีวิต 49 เรื่อง นิทานประจำถิ่น 46 เรื่อง นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม 18 เรื่อง นิทานศาสนา 15 เรื่อง นิทานวีรบุรุษ 9 เรื่อง และนิทานเข้าแบบ 20 เรื่อง ตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นิทานมุขตลก มีโครงเรื่องสั้นๆ ไม่ซับซ้อน เนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในชีวิตประจำวัน แสดงวิธีการเขว้าขำหรือเคล็ดลี้ลับออกมาในรูปแบบของความสนุกสนานเฮฮา เนื้อหาของเรื่องจึงตั้งอยู่บนรากฐาน

ของความเป็นจริงที่แปลกพิสดารไปจากปกติ ซึ่งก่อให้เกิดความบันเทิงใจคลายความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวันไปได้บ้าง โดยพบว่ามีทั้งมุขตลกความฉลาด มุขตลกความโง่ มุขตลกกลลวง มุขตลกเกี่ยวกับเรื่องเพศ มุขตลกลักษณะผิวกาย มุขตลกของชนชั้นผู้นำหรือหัวหน้า มุขตลกโกหก และมุขตลกเบ็ดเตล็ด เช่น นิทานเรื่องแข่งขันกันขี่เกวียน เรื่องคุณค่าหมื่น เรื่องผิวกาย เรื่องหมู่บ้านขี้ไม้

นิทานมหัศจรรย์ ปกตินิทานประเภทนี้เป็นนิทานเกี่ยวกับเทวดานางฟ้า และเหล่าเทพทั้งหลาย แต่การศึกษาพบว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นหลายเรื่องที่จัดว่าเป็นนิทานมหัศจรรย์ไม่มีเทวดานางฟ้าและนางสังเกตุว่า นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ จนกล่าวได้ว่ามีลักษณะสำคัญของนิทานญี่ปุ่นประเภทนี้ เช่น นิทานเรื่องการข่มขู่ของเทพเจ้าเท็นงู เรื่องรองเท้าเกียะล้ำค่าที่แปลกประหลาด และเรื่องชิปปะทาร์ เรื่องยักษ์ที่ไม่กินคน

นิทานคติ ในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีนิทานที่เน้นการสั่งสอนโดยให้คิดว่า เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ควรใจเย็น ตั้งสติ ไม่หวาดกลัวเกินไป เพราะอาจพลาดโอกาสไปหากใจร้อนหรือตื่นตระหนกเกินไปก็ได้ หรือสอนไม่ให้โอ้อวดทะนงตนจนเกินไป อาจถูกหลอกได้ เช่น นิทานเรื่องเทพีอารักข์ป่าเขา ผู้เลอโฉม เรื่องผ้าโพกกล้องหนของสุนัขจิ้งจอก เรื่องคนหนุ่มที่กลายเป็นนกกระจอก

นิทานเรื่องผี ในสังคมญี่ปุ่นแต่ละท้องถิ่นมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับภูตผีปิศาจต่างๆ นานา ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร แต่ผีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนที่ตายไปแล้วกลับมาหลอกหลอนผู้ที่มีชีวิตอยู่ด้วยรูปร่างและวิธีการต่างๆ จากคำเรียกผีและจำนวนผีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผีของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับสังคม

เกษตรในชนบทของทุกประเทศแต่โบราณ เช่น นิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกที่ปรากฏบนประตูเลื่อนกันห้อง เรื่องปีศาจต้นมะกอก เรื่องคำสาปแห่งของคิคุ เรื่องสัญญาสงบศึกของจับปะ

นิทานเรื่องสัตว์ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น มีสัตว์เป็นตัวละครที่สำคัญทั้งสิ้น เช่น สุนัขจิ้งจอก แรคคูน ลิง นก หมาป่า งู เสือ หมี วัว ปลาฉลาม โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดหรือความเสียสละของสัตว์ชนิดหนึ่ง และความโง่หรือความเห็นแก่ตัวของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง โดยสัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นผู้เสียสละหรือเป็นตัวโกงที่ช่วยคอยช่วยเหลือหรือกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนอื่นหรือสัตว์อื่น แม้ตัวละครในเรื่องจะเป็นสัตว์แต่มีลักษณะความคิดเหมือนมนุษย์ ซึ่งบางเรื่องเป็นการสะท้อนลักษณะของมนุษย์ ทั้งนี้อาจเล่าสลับต่อกันมาเพื่อสั่งสอนบุคคลรุ่นหลังโดยใช้สัตว์เป็นตัวแทน เช่น นิทานเรื่องแมวที่เหมือนหนูป่า เรื่องแรคคูนที่ถูกคนหลอก เรื่องการไปไหว้พระที่คุมาโนะ เรื่องแมวแพ้ปู

นิทานชีวิต มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานประเภทแรกตรงที่มีขนาดค่อนข้างยาว มีหลายเหตุการณ์หรือหลายตอนที่ต่างกันไปคือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความจริง มีการบ่งบอกสถานที่และตัวละครชัดเจน อาจมีเรื่องของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์ แต่มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ มากกว่าอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในนิทานมหัศจรรย์ เช่น นิทานเรื่องบ้านพิศวงในหุบเขาลึก เรื่องร้านขายส่งหัวไชเท้า เรื่องปู่กับคุณตา เรื่องรูवादกรรยา

นิทานอธิบายเหตุ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้จะอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่างๆ กำเนิดของพืชดวงดาว มนุษยชาติ หรือแม้แต่สาเหตุที่ตัวละครในเรื่องต่างต้องมียันได้รับผลกระทบจากสิ่งที่ตนกระทำ นิทานเหล่านี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อ

ตอบคำถามว่าทำไมถึงเป็นอย่างนี้ เช่น นิทานเรื่องทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม เรื่องโมโมทาโร่จอมขี้เกียจ เรื่องทะเลสาบสเรซึ เรื่องหอย

นิทานประจำถิ่น นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้มีขนาดของเรื่องไม่แน่นอน บางเรื่องอาจมีเหตุการณ์ที่สำคัญเพียงเหตุการณ์เดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวละครและสถานที่บ่งไว้อย่างชัดเจน เป็นเรื่องของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น หรือคนสำคัญของเมือง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ หรือภูตผีปีศาจ เนื้อเรื่องจะอธิบายถึงความเป็นมาของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น อาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือก่อสร้างขึ้นมา เช่น นิทานเรื่องหมาป่าขาวกับน้ำพุร้อน เรื่องของผาถ้ำที่น่ากลัว เรื่องคนร่ำรวยปลาวาฬ เรื่องผีสาวบนภูเขา

นิทานเทพปกรณัมหรือเทพปกรณัม ที่พบในวิทยานี้เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวัน กลางคืน พายุ ฟ้าผ่า ลำดับชั้นและหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรม การประพฤติปฏิบัติต่างๆ ว่าเกิดขึ้นเมื่อไหร่ เพราะเหตุใด ซึ่งมีเรื่องของเทพหรือบุคคลประเภทกึ่งคนกึ่งเทพด้วย เช่น นิทานเรื่องนอนรอโซคโลก เรื่องอากาศฤดูใบไม้ผลิ เรื่องงูปีนท้องฟ้า เรื่องคุณตาอายุยืน เรื่องโมจิแสนน่ากลัว เรื่องภูเขาแห่งการทอดทิ้ง

นิทานศาสนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาแต่ไม่ใช่ประเภทเทพปกรณัมหรือตำนาน โดยมีนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นหลายเรื่องซึ่งเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับการปลอมตัวเป็นเทพหรือภูตผีปีศาจปลอมตัวเป็นคนขอทาน ชายหนุ่ม หญิงสาวหรือคนรับใช้ไปทดสอบน้ำใจของคนหรือเพื่อรับใช้ตอบแทนบุญคุณซึ่งเคยรับมาในชาติปางก่อน เช่น นิทานเรื่องพระสูตรของหัวกะโหลก นิทานเรื่องต้นไม้ที่แตกสาขาของพระพุทธเจ้า เรื่องพระพุทธเจ้ากับยักษ์ เรื่องเทพเจ้าดามะ เรื่องเจ้าแม่กวานอิมกับเจ้าเมือง

นิทานวีรบุรุษ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นที่เป็นนิทานประเภทนี้มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาวประกอบด้วยเหตุการณ์หลายอย่าง ทั้งอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แม้ว่านิทานมหัศจรรย์และนิทานชีวิตมีพระเอกที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษแต่ต่างกับนิทานวีรบุรุษที่เล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษและมักเป็นการผจญภัยที่มีลักษณะเหนือมนุษย์ เช่นนิทานเรื่องฉลามกินคนกับพระหมอ เรื่องทานุคิแปลงร่างเป็นพระ เรื่องกินทาโร่ เรื่องกระดาศที่ตัดไม้ขาดเรื่องการเป็นเจ้าชายจากฟาง

นิทานเข้าแบบ เป็นนิทานที่มีแบบแผนในการเล่าเป็นพิเศษแตกต่างจากนิทานประเภทอื่นๆ คือซ้ำๆ ต่อเนื่องกันไป หรือมีตัวละครหลายๆ ตัว พฤติกรรมเกี่ยวข้องกันไปเป็นทอดๆ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นประเภทนี้โครงเรื่องมีความสำคัญน้อยกว่าแบบแผน ถ่ายทอดเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและผู้ฟัง บางเรื่องอาจใช้ในการเล่นเกม เพื่อทดสอบจิตใจหรือความอดทน ซึ่งมีหลายเรื่องเป็นลักษณะนิทานลูกโซ่ นิทานไม่จบเรื่องและนิทานไม่รู้จบ ได้แก่ นิทานเรื่องตดเพียงครั้งเดียวทำให้ตายหมู่ และเรื่องอันจิกับคิโยะฮิเมะ

4.2 การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้าน

การศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นพบว่า สอดคล้องกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริกทั้งหมด 13 ข้อ กฎที่นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องมากที่สุด คือกฎของโครงเรื่องเดียวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ส่วนกฎที่มีนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องน้อยที่สุดคือกฎแบบอย่าง และนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นแต่ละเรื่องจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับกฎของเอกเซล ออลริกอย่างน้อยที่สุด 2 กฎขึ้นไป แสดงให้เห็นว่านิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นสากลเช่นเดียวกับนิทานพื้นบ้านที่เอกเซล ออลริกได้ทำการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง การเริ่มเรื่องและการจบเรื่องของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะคล้ายกันและเป็นไปตามกฎนี้ คือเริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้นแล้วค่อยๆ คลายไปสู่ความสงบ การเริ่มต้นปูพื้นให้ผู้ฟังเข้าใจก่อนอันเป็นลักษณะของความสงบ แล้วจึงค่อยๆ ดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์อันเป็นปัญหา การแก้ปัญหาของตัวละครสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้ฟังเมื่อแก้ปัญหาเสร็จแล้วจึงจบด้วยเหตุการณ์ที่สงบ เช่น นิทานเรื่องการละเมอของเท็นงู เรื่องปราบลิงด้วยปัญญาของลูกสาว เรื่องหินโคโบชิ

กฎของการซ้ำ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งเป็นไปตามกฎการซ้ำ โดยมีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด ซึ่งการซ้ำในแต่ละเรื่องนั้นเป็นการเน้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครในด้านความประพฤติ ความฉลาด ความสามารถ ความโง่ เป็นต้น การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น นิทานเรื่องแอปเปิ้ลที่ให้เพื่อน เรื่องผีที่กลายเป็นผลบ๊วย เรื่องโอะเรียะสะกะ

กฎของจำนวนสาม นิทานพื้นบ้านซึ่งเจริญงอกงามตามความเชื่อในทางศาสนาที่เชื่อว่าธรรมชาตินั้นจัดระบบของมันเองด้วยจำนวนสาม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงสุดของบุคคลและสิ่งของ จำนวนสามเป็นจำนวนที่ผู้เล่านิทานใช้มากที่สุด นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นตามกฎนี้คือมีการกล่าวถึงโดยเฉพาะที่เป็นการซ้ำเหตุการณ์เป็นจำนวนมากที่สุด เช่น นิทานเรื่องหมาป่าผู้รอดชีวิต เรื่องจดหมายประหลาด เรื่องข้าวปั้นสองก้อน

กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง ในฉากหนึ่งๆ จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน 2 ตัว ซึ่งมีปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น แต่แทนที่จะมีตัวละครที่มีบทบาทต่อกันอยู่เพียง 2 ตัวในหนึ่งฉาก แต่นิทานบางเรื่องจะมี 3 ตัวที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน เช่น นิทานเรื่องฟักทอง เรื่องคำสาปแห่งงูคิ เรื่องกรรยาผู้ไม่กินข้าว

กฎของความตรงกันข้าม นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นมีลักษณะของความตรงกันข้ามของตัวละครหรือการกระทำ เช่น ความดีกับความชั่ว ความโลภกับความฉลาด ซึ่งเป็นการสอนให้ผู้ฟังเห็นความแตกต่างระหว่างความดีกับความชั่ว ผู้ที่ทำความดีมักได้รับผลตอบแทนคือเป็นที่ยอมรับ มีความสุข ร่ำรวยเงินทอง ส่วนผู้ที่ทำความชั่วจะไม่มีความสุข ไม่มีทรัพย์สินเงินทอง และอาจได้รับผลร้ายถึงกับชีวิต เช่น นิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกสอนศิลาปะให้แมว เรื่องการลงโทษสุนัขที่ขี้ขลาด เรื่องสุนัขจิ้งจอกกับทานุกิ

กฎของฝ่าฝืน นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นเมื่อศึกษาตามกฎนี้แล้ว มีลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง และลักษณะที่เป็นคู่แฝดไม่จริงแต่มีลักษณะอื่นคือคู่ที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน เช่น นิทานเรื่องเทพฟูคุชิฟูคุ เรื่องเทพเจ้าลิง เรื่องหนูชูโม

ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นตามกฎข้อนี้เมื่อจัดลำดับตัวละครแล้วจะเห็นความสำคัญของตัวต้น ตัวละครมักเป็นพี่น้องกัน หรือเครือญาติกัน คนโตจะมีความสำคัญในการช่วยเหลือพ่อแม่ แต่ตัวละครไม่ต้องดกระคำลำบากเพื่อให้ได้รับความเห็นอกเห็นใจ สุดท้ายมักจะประสบความสำเร็จจากผลการกระทำของตน เช่น นิทานเรื่องเงินที่จะให้ลูกชายคนแรก เรื่องกระต่ายขาวแห่งอาณาจักรอานะ

กฎของโครงเรื่องเดียว นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องกับกฎข้อนี้มากที่สุดคือเป็นโครงเรื่องเดียวไม่สลับซับซ้อน จะดำเนินเรื่องไปเรื่อยๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดของเรื่องใหม่ ถ้าต้องการทราบเรื่องที่ผ่านไปแล้วจะทำได้อย่างไรผ่านบทสนทนาของตัวละคร เช่น นิทานเรื่องแสงไฟเจ็ดสี เรื่องพระที่กลายเป็นวาฬ เรื่องรูवादกรรยา

กฎแบบอย่าง นิทานที่สอดคล้องกับกฎข้อนี้มีไม่มาก อาจเป็นเพราะการเล่าเรื่องที่ต้องซ้ำแบบ

เดิม ผู้เล่าต้องใช้ความจำมาก เมื่อนานเข้าอาจหลงลืมไปทำให้กฎข้อนี้มีปรากฏน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกฎข้ออื่นๆ ทั้งหมด เช่น นิทานเรื่องคะนิคะนิยะมะ เรื่องการแต่งงานของขัปปะ เรื่องพี่น้องฝึกปรีฝีมือ

กฎแห่งภาพ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องกับกฎข้อนี้ แสดงให้เห็นความรู้สึกของผู้เล่าที่มีต่อสิ่งต่างๆ พยายามถ่ายทอดให้ผู้ฟังมองเห็นภาพจากฉากที่สำคัญ ทำให้ตื่นเต้นและสร้างความสนุกสนานการเล่านิทานมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น นิทานเรื่องการลงโทษสุนัขที่ขี้ขลาด เรื่องกาดัมมน้ำนำโชค เรื่องแมวที่เหมือนกับหมีป่า

กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสอดคล้องกับกฎข้อนี้ สิ่งปาฏิหาริย์สิ่งประหลาดมหัศจรรย์ที่ปรากฏ จะเป็นความสมเหตุสมผลในตัวเองของนิทานแต่ถ้านำมาเปรียบเทียบกับหลักการและเหตุผลของความเป็นจริงในโลกแล้วจะเป็นเรื่องที่ไม่อาจเป็นไปได้และเกินจริงไปเกินทันที เช่น นิทานเรื่องงูบินท้องฟ้า เรื่องหาทะนุกิของเคนจิ เรื่องผู้ชายกับเต็นจูที่รู้เรื่องเกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ เรื่องเทวรูปที่เป็นที่ชื่นชอบของเด็กๆ

กฎเอกภาพของโครงเรื่อง นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจำนวนมากสอดคล้องกับกฎข้อนี้โดยส่วนประกอบของนิทานจะมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว เช่น นิทานเรื่องบ่อน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ เรื่องสายฟ้าที่ถูกจับได้ เรื่องหมาป่าผู้รอดชีวิต เรื่องงูบินท้องฟ้า เรื่องหญิงสาวผมยาวกับปลาตุ๊ก เรื่องผีหญิงสาวบนภูเขา เรื่องขนมโมจิที่กลายเป็นกบ

กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอง การบรรยายถึงตัวละครเอกและพฤติกรรมของตัวละครเอก จะเน้นมากกว่าตัวละครอื่นๆ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจะบรรยายถึงตัวละครเอกโดยเน้นให้มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าตัวละครอื่นๆ ขณะเดียวกัน ก็กล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครเอกจะปรากฏให้เห็นชัดมากกว่าตัวละครอื่น ซึ่งมักจะเป็นเรื่องความรัก ความ

กล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด ความโง่ ความสามารถ พิเศษ ความกตัญญู และความขยัน เช่น นิทานเรื่อง ของฝากจากทะเล เรื่องชายผู้นำเกรงขาม เรื่องเสียงร้องของแมว

4.3 การวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น

การศึกษานิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ปรากฏสภาพ ความเป็นอยู่ด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม สรุปได้ดังนี้

สถาบันครอบครัว นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ปรากฏลักษณะครอบครัวทั้งสามประเภท คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม ลักษณะครอบครัวเดี่ยวเป็นประเภทที่ปรากฏในนิทาน จำนวนมากที่สุด ลักษณะครอบครัวรวมเป็นลักษณะที่ ปรากฏในนิทานน้อยที่สุด เช่น นิทานเรื่องนกนางแอ่น กับลูกสาว เรื่องสะใภ้ที่แตกต่าง เรื่องเด็กชายที่กลายเป็นเทพแห่งภูเขา

การประกอบอาชีพ นิทานพื้นบ้านที่ศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ในด้านการ ประกอบอาชีพของชาวญี่ปุ่นหลากหลาย อาชีพหลัก ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม และอาชีพทำการประมง ปรากฏในนิทานมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบอาชีพสาว ใช้ คนเผ่าถ่าน ขามูไร คนขายของเก่า หมอ จิตรกร ส่งสินค้าทางทะเล นายพราน ค้าขาย ช่างไม้ คนตัด ไม้ พระ นักบวช นักแสดง เกอิชา ชาวสวน ทหาร รับจ้าง ช่างต่อเรือ ข้าราชการ ขุนนาง

ความเชื่อ นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็น ถึงความเชื่อหลายเรื่องของชาวญี่ปุ่น ดังนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า เช่น นิทานเรื่อง แม่เลี้ยงกับเทพจิโซ เรื่องเทวดาผู้ปกป้องรักษาเด็กที่ พวดได้ เรื่องเทพธิดากับเทพมหาสมุทร

ความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก ซาติ กพ เช่น นิทานเรื่องพัดกับดวงวิญญาณของยมทูต เรื่อง ชมนรก เรื่องฮิโคโนอิกับท่านพญายม เรื่องเด็กชายถูกเหวี่ยงขึ้น ไปบนสวรรค์

ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ เช่น นิทาน เรื่องเหตุผลที่งูกินกบ เรื่องยามัมมะของภูเขาจับซ่อน เรื่องมหาเศรษฐีเผ่าถ่าน เรื่องกระด้ายที่ไปยังดวงจันทร์

ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษและรัฐ เช่น นิทานเรื่อง ฉลามกินคนกับพระหมอ เรื่องคินทาโร่ เรื่องโมโมทาโร่ เรื่องกระด้ายที่ตัดไม้ขาด เรื่องการเป็นเจ้าชายจากฟาง เรื่องชายทำให้เท็งงูมาช่วยงานได้

ความเชื่อเรื่องภูตผี ปีศาจ วิญญาณ ซึ่งมักจะอยู่ตามธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง และศาสนสถาน เช่น นิทานเรื่องภูตสาวแห่งทะเล เรื่องวิญญาณผู้หญิงใน หิมะ เรื่องสุนัขจิ้งจอกที่ปรากฏบนประตูเลื่อนกั้นห้อง

ความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง ปรากฏชัดในลักษณะที่สัตว์กลายร่างเป็นคน ผีกลายร่างเป็นคน และคนหรือสัตว์กลายร่างเป็นผีหรือสัตว์ เช่น นิทานเรื่องม้าจากผู้พเนจร เรื่องไก่อัปมงคล เรื่อง ปลาไหลที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว

ประเพณี ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ญี่ปุ่นมีน้อยมาก และไม่กล่าวถึงรายละเอียด กล่าว เพียงแค่ชื่อประเพณีเท่านั้น ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ ประเพณีไหว้ บรรพบุรุษ เช่น นิทานเรื่องคุณดาซึซึคิกลายเป็น เศรษฐี เรื่องปาฏิหาริย์การนับสิบเรื่องปลาหมึกยักษ์ กับหัวกะโหลก เรื่องน้ำตกระจันทรเสี้ยว

ค่านิยม ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ญี่ปุ่นที่รวบรวมได้สะท้อนค่านิยมของชาวญี่ปุ่น ด้านใดด้านหนึ่งเสมอ ดังนี้

ค่านิยมในการทำงาน ในนิทานจะปรากฏเรื่อง การทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจัง ต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ เช่น นิทานเรื่อง กลุ่ม ค้าขายชาเก่าใหม่ เรื่องปลาไหลที่แปลงร่างเป็นหญิงสาว เรื่องสัญญาสงบศึกของกบิปะ

ค่านิยมในการมองโลกในแง่ดี ในนิทาน ปรากฏให้เห็นว่าอิทธิพลศาสนาชินโตส่งผลให้ชาว ญี่ปุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และ

ยอมรับความเปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ เช่น นิทานเรื่องแอปเปิ้ลให้เพื่อน เรื่องฟักทอง เรื่องฟักทองของเจ้าแมว

ค่านิยมแบบสังคมกลุ่ม สังคมเน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน และให้ความสำคัญต่อคนภายในกลุ่มมากกว่าคนภายนอกกลุ่ม เช่น นิทานเรื่องแมวเดินรำ เรื่องสงครามลิงกับปู เรื่องของปลาจากทะเล

ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ ในนิทานมีเรื่องความจงรักภักดีและการตอบแทนบุญคุณกันเสมอ เพราะสังคมญี่ปุ่นถือว่า บุญคุณเป็นสิ่งที่ต้องตอบแทนถือเป็นหน้าที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งความสำนึกในบุญคุณที่มีต่อธรรมชาติ บรรพบุรุษ บิดามารดา เจ้านาย ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณที่เคยช่วยชีวิตหรือช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น นิทานเรื่องจิ้งจอกแทนบุญคุณ เรื่องปาฏิหาริย์การนับสิบ เรื่องห้องเก็บของของสุนัขจิ้งจอก เรื่องเต่าทดแทนบุญคุณ

ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนลักษณะเด่นที่สำคัญประการหนึ่งของชาวญี่ปุ่นคือ เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรมานะพยายามไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคต่างๆ หนักเอาเบาสู้ อดทน เพื่อให้ผ่านพ้นความยากลำบากทั้งปวงได้ เช่น นิทานเรื่องเด็กชายหนึ่งนิ้ว เรื่องปู่กับคุณตา เรื่องเจ้าสาวแมว เรื่องคุณตาแค้นกลืนเก็บลูกสาส์กภูเขา

ค่านิยมทางการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่านิยมให้คนได้ใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อาจด้วยกลอุบายหรือวิธีอื่นใดก็ตาม ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับความพยายามในการศึกษาหาความรู้ เพราะความสามารถและปัญญาไม่ใช่คุณสมบัติดั้งเดิมที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนฐานะทางเศรษฐกิจและเชื้อสายของครอบครัว แต่ต้องใช้ความพยายามในการศึกษาหาความรู้ให้ตนเอง เช่น นิทานเรื่อง

คุณชายคนเดียว เรื่องขากลับเขา เรื่องฉลามกินคนกับพระหมอ

5. อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัด จำนวน 505 เรื่อง ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน
พื้นบ้านญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ทำให้เห็นลักษณะรูปแบบของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ทั้งนิทานมุขตลก นิทานมหัศจรรย์ นิทานสัตว์ และนิทานคติ ซึ่งมีจำนวนมากตามลำดับนั้นมักมีสัตว์หรือผีเป็นตัวละครเอกในการดำเนินเรื่องแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังเห็นความสัมพันธ์ของนิทานซึ่งมีภูตผีปิศาจและสัตว์นานาชาติกับคนในสังคมญี่ปุ่นว่า นิทานมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดแนวความคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสืบต่อกันมา นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสอดแทรกสิ่งต่างๆ ด้วยการใช้สัตว์หรือภูตผีปิศาจในรูปร่างลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ยังเป็นเครื่องมือในการสั่งสอนคนโดยทางอ้อม อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับคนในสังคมอีกด้วย

5.2 การนำเอากฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก ซึ่งเป็นกฎสากลเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ทำให้มองเห็นลักษณะความเป็นสากลของนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น นอกจากนี้การศึกษาตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก ยังชี้ให้เห็นถึงความต้องการของคนในสังคมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมของตัวละครที่จะเป็นแบบอย่างของคนในสังคม มีหลายกฎปรากฏในลักษณะ

เช่นนี้ กฎความตรงกันข้ามจึงเน้นเรื่องความดีกับความชั่ว คนที่ทำความดีจะประสบผลสำเร็จในชีวิต กฎการซ้ำแสดงให้เห็นว่า การกระทำของคนในสังคมอาจจะมีการลองผิดลองถูกกันก่อน แล้วจึงค่อยเลือกพฤติกรรมที่ดีที่สุดที่สังคมยอมรับ ดังนั้น การซ้ำเหตุการณ์จึงเน้นด้านความประพฤติ และความสามารถของตัวละคร ความขยัน ความกตัญญูคุณกฏเอกภาพของโครงการเรื่องนั้น ปรากฏโครงเรื่องเกี่ยวกับความดี ความกตัญญูคุณ ความฉลาดและความโง่ ส่วนกฎการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอกนั้นตัวละครมีสติปัญญา มีความกล้าหาญ และกตัญญูคุณจากผลการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า บุคคลที่ชาวญี่ปุ่นต้องการและยกย่องจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความประพฤติดี กตัญญู มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ขยันขันแข็ง มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

5.3 สถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม เพราะมีหน้าที่ถ่ายทอดภาษา กิริยา มารยาท ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะแบบให้กับสังคมโดยรวมต่อไปนั้น ลักษณะของครอบครัวในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นลักษณะครอบครัวของชาวญี่ปุ่น 3 แบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวรวม ทั้งนี้ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีมากที่สุด อาจเป็นเพราะคู่หนุ่มสาวที่แต่งงานแล้วต้องการอิสระมากขึ้น จึงแยกเรือนไปสร้างบ้านอยู่ใหม่ แม้จะห่างเหินญาติพี่น้องบ้าง แต่ก็ยังติดต่อกันอยู่และไม่ถึงกับขาดความอบอุ่น เพราะยังไปมาหาสู่กันเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงชาวญี่ปุ่นที่ตั้งท้องยังนิยมกลับไปคลอดลูกที่บ้านพ่อแม่ซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเอง ส่วนครอบครัวขยาย เป็นลักษณะของสังคมชนบทที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันโดยลูกพี่ลูกน้องและพ่อแม่ยามแก่เฒ่าก็พึ่งพา ลูก จึงยังคงมีที่อยู่ร่วมกัน ส่วนครอบครัวรวมนั้นจากนิทานพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมญี่ปุ่นไม่ค่อยนิยมครอบครัวรวม นำ

จะเป็นสังคมที่นิยมอยู่เป็นคู่กันจนตายจากกัน ความ เป็นม่ายโดยไม่แต่งงานใหม่จึงปรากฏในนิทานทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฉะนั้นชายหนึ่งหญิงสองหรือหญิงหนึ่งชายสองที่เป็นสามีกรรหายอยู่ในบ้านเดียวกันแทบจะไม่ปรากฏในนิทานเลย

5.4 การประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นว่า อาชีพหลักที่สำคัญของชาวญี่ปุ่นคืออาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมและการทำประมง โดยเฉพาะการจับสัตว์ทะเล และการทำนา ทำสวน อันเป็นอาชีพเดิมของสังคมชนบท อาชีพจับสัตว์ทะเลมีปรากฏในนิทานจำนวนมากสะท้อนให้การดำรงชีวิตของในสังคมดั้งเดิมที่อาศัยอยู่บนเกาะซึ่งล้อมรอบไปด้วยทะเล จึงอาศัยทะเลเป็นแหล่งสำคัญในการดำรงชีวิต รวมทั้งทะเลยังอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ที่ทำให้เกิดอาชีพประมง นอกจากนี้ยังมีอาชีพชาวนาด้วย เนื่องจากลักษณะของสังคมที่นิยมการทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน ชายทุกคนจึงต้องมีนายหรือมีสังกัดอยู่ ฝ่ายหญิงมักจะเป็นแม่บ้านหรือสาวใช้ ซึ่งในปัจจุบันชาวญี่ปุ่นยังนิยมเป็นแม่บ้านดูแลลูกและทำงานบ้านทุกชนิดด้วยความขยันและอดทน

5.5 ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น เป็นความเชื่อเนื่องมาจากความต้องการภายในจิตใจตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องการให้ชีวิตมีความสุขปราศจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง ดังนั้นจึงปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาที่ผสมผสานระหว่างชินโต พุทธ และลัทธิขงจื้อ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมซึ่งมักจะฝังลึกอยู่ตามธรรมชาติโดยเฉพาะป่า ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ต้นไม้ บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้าง และศาสน

สถาน นอกจากนี้ ความเชื่อเรื่องวีรบุรุษ แสดงให้เห็นว่านอกจากสิ่งที่มองไม่เห็นแล้ว มนุษย์เองหากมีความสามารถหรือบุญบารมีพอที่จะช่วยเหลือ กลุ่มครอบครัวปกป้องพวกพ้องได้ ส่วนความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจนั้นเป็นความเชื่ออันเนื่องมาจากความหวาดกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน ผีที่ปรากฏมีทั้งผีดีและผีร้ายซึ่งอาจจะมาคอยช่วยเหลือหรือทำให้คนอยู่ไม่เป็นสุขก็ได้ ความเชื่อเรื่องการแปลงร่างหรือการกลายร่าง อันเป็นผลมาจากสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติซึ่งมีความเชื่อนี้อยู่ในทุกสังคม จึงทำให้ชาวญี่ปุ่นสร้างจินตนาการถึงสิ่งที่มองไม่เห็นและไม่สามารถคาดเดาได้ในรูปร่างต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างเหนือคนอื่น

5.6 ประเพณี เป็นความประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติที่ชาวญี่ปุ่นถือเป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน เป็นสิ่งที่ตั้งมาปฏิบัติสืบต่อกันมา นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีวันปีใหม่ และประเพณีไหว้บรรพบุรุษ อันเป็นประเพณีเกี่ยวกับบุคคลเมื่อได้ปฏิบัติก็ถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ตลอดจนญาติมิตรและบริวาร

5.7 ค่านิยม ทั้งหมดจะเป็นค่านิยมในด้านดีได้แก่ ค่านิยมในการทำงานด้วยความขยันขันแข็ง ตรงต่อเวลา จริงจังต่องาน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ ค่านิยมในการมองโลกในแง่ดี การสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่น และยอมรับความเปลี่ยนแปลง ค่านิยมแบบสังคมกลุ่ม เน้นการให้ความสำคัญต่อกลุ่มมากกว่าปัจเจกชน ค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม ค่านิยมด้านความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ และค่านิยมทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าค่านิยมเหล่านี้สร้างคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ พร้อมยอมรับหรือต่อสู้หากจำเป็น อันสะท้อนลักษณะเด่นของชาวญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นทั้งหมด 47 จังหวัด ทำให้ทราบว่า นอกจากนิทานจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสั่งสอนโดยสอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่ต้องการและให้ความเพลิดเพลินกับคนในสังคมของตนเองแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตอันเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นญี่ปุ่นดั้งเดิมอีกด้วย ชาวญี่ปุ่นสามารถอนุรักษ์ให้ดำรงคงอยู่ได้ดี โดยไม่รู้สึกรัดแย้งหรือล้าสมัยแต่กลับผสมกลมกลืนเข้ากับยุคสมัยได้อย่างน่าอัศจรรย์ ควรแก่การเรียนรู้และนำมาเป็นแบบอย่างที่ดี

ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปเพราะอิทธิพลความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ นิทานพื้นบ้านอันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม สามารถเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของคนในท้องถิ่นประเทศนั้นๆ นอกจากจะเป็นสื่อนำความคิดความเข้าใจระหว่างคนในชาติเดียวกันแล้ว ยังช่วยส่งเสริมและเพิ่มพูนความเข้าใจระหว่างประเทศอีกด้วย

จากการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านญี่ปุ่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยง ความเหมือนความต่าง และแพร่กระจายของนิทาน
2. ควรรวบรวมและศึกษาข้อมูลคติชนวิทยา ด้านอื่นๆ นอกจากนิทานญี่ปุ่น เช่น เพลงกล่อมเด็ก การละเล่นพื้นบ้าน สุภาษิต คำพังเพย
3. ควรนำนิทานพื้นบ้านญี่ปุ่นจัดทำเป็นตำราเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป

References

- Olrik, A. (1965) *The Study of Folklore*. Alan Dundes; Englewood Clifles. N.J. Prentice-Hall.
- Thompson, S. (1961, 1977) *The Folktale*. New York: Holt. Rinehart and Winston.
- 稲田浩二ほか(編)(1977)『日本昔話事典』弘文堂.
- 稲田浩二・小澤俊夫(編)(1977-1990)『日本昔話通観』全31巻.
- 稲田浩二(1988)『日本昔話通観-28昔話タイプ・インデックス』同朋舎出版.
- 稲田浩二ほか(編)(1994)『日本昔話事典』縮刷版. 弘文堂.
- 関敬吾(1950-1958)『日本昔話集成』全6巻. 角川書店.
- 関敬吾, 野村純一, 大島広志(編)(1979-1980)『日本昔話大成』全12巻角川書店.
- 永田義直(編)(1985)『日本の民話400選』金園社.
- 日本民話の会(編)(1983)『ガイドブック日本の民話』講談社.
- 日本民話の会(編)(2002)『日本の民話事典』日本民話の会.
- 野村純一ほか(編)(1987)『昔話・伝説小事典』みづうみ書房.
- 柳田國男(監) 日本放送協会(編)(1948)『日本昔話名彙』日本放送出版協会.
- เกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธ. (2549). *แนวคิด บริบททางสังคม และบริบททางวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนของสตูดิโอจีปลิ*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ (ผู้แปล). (2545). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค 1 - 4*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- จำนงค์ ทองประเสริฐ (ผู้แปล). (2546). *บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น ภาค 4 (ต่อ) - 5*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ชุติมา ธนุธรรมทัศน์. (2546). *วัฒนธรรมญี่ปุ่นในการ์ตูน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประคอง นิมนานเหมินทร์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2524). *ชินโต จิตวิญญาณของญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มาริส ปวงษ์ชนยนตกิจ. (2542). *กลุ่มนิมิตกับพฤติกรรมทางสังคมของคนญี่ปุ่น*. ในยุพา คลังสุวรรณ (บรรณาธิการ). *รวมบทความญี่ปุ่นศึกษา (น. 14-20)*. ปทุมธานี : โครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2542). *วัฒนธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพา คลังสุวรรณ. (2547). *ญี่ปุ่นสร้างชาติด้วยความรักและศักดิ์ : ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของสังคมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วิเชียร เกษประทุม. (2546). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.